

Roman Cílek

Půjdu do pekla spokojen...

ADOLF EICHMANN: ŽIVOTNÍ DRÁHA MASOVÉHO VRAHA

Je to fascinující příběh. Vysoký důstojník SS Adolf Eichmann, pověřený uskutečněním obudného plánu vyhlazení židovského obyvatelstva na všech územích ovládaných nacistickým Německem, patří k nejbizarnějším osobnostem 20. století. Pilný úředník smrti, vzorný otec rodiny, poslušný, vlastního myšlení neschopný vykonavatel zrůdných rozkazů, skutečný „génius nicotnosti“. Zorganizoval trýznivou smrt milionů lidí, dospělých i dětí, byl na to patologicky hrdý. Chvástal se, že i do pekla půjde spokojen.

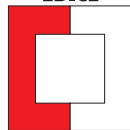
Přestože se mu po válce podařilo uprchnout až do daleké Argentiny, zaslouženému trestu nakonec neunikl. Kráčíme-li krok za krokem stopami dramatického, ale současné i absurditou přeplněného života tohoto muže, užaseme nad tím, jak rozporuplné malosti může být člověk schopen.

ISBN 978-80-7425-268-6

9 788074 252686

EDICE

MAGNETKA

SVAZEK 38

Roman Cílek

Půjdu do pekla spokojen...

**ADOLF EICHMANN:
ŽIVOTNÍ DRÁHA MASOVÉHO VRAHA**

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA
PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST

Ediční rada Edice Magnetka:

Prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc., (FF UK Praha, Technická univerzita Liberec)

Doc. PhDr. Jan Halada, Csc., (FSV UK Praha, Institut komunikačních studií)

Prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (Univerzita Hradec Králové)

PhDr. Miloslav Martínek, CSc.

JUDr. František Čermák

Copyright © Roman Cílek, 2015

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Pražská vydavatelská společnost, 2015

ISBN PDF 978-80-7425-451-2

Obsah

ÚVODEM	
Posedlá oddanost „bezvýhradné autoritě“	7
KAPITOLA PRVNÍ	
Vzestup muže, který si zpočátku nevěděl rady se životem	9
KAPITOLA DRUHÁ	
Ve vrcholu pyramidy zla	22
KAPITOLA TŘETÍ	
„Prodám vám milion Židů...“	42
KAPITOLA ČTVRTÁ	
Ve stínu blížící se katastrofy	65
KAPITOLA PÁTÁ	
Útěk před vlastním stínem	87
KAPITOLA ŠESTÁ	
Kde je Eichmann?	106
KAPITOLA SEDMÁ	
„A tak jsi, vzácný nepříteli, dorazil k nám...“	124
PRAMENY A LITERATURA	148
O AUTOROVI	149

Posedlá oddanost „bezvýhradné autoritě“

Pečlivý až pedantický, hluboce věřící, lidmi ve svém okolí ceněný, ale trochu nudný účetní Adolf Karl Eichmann, zaměstnanec elektrotechnického závodu v porýnském Solingenu, měšťě proslaveném výrobou a zpracováváním oceli, byl nadmíru plodným mužem. V rodině přišlo na svět osm dětí: sedm chlapců a jedna dívka. Nejstaršímu z potomků mužského pohlaví, narozenému ve znamení Ryb dne 19. března 1906, bylo jako projev naděje v synův životní úspěch přiděleno otcovo křestní jméno, tedy Adolf. Přesněji: Adolf Otto.

„Otce jsem uznával jako bezvýhradnou autoritu,“ svěří se Adolf Otto Eichmann po mnoha desetiletích.

Víra v bezvýhradnou autoritu...

Nelze ji nevnímat jako ústřední hnací sílu v zavrženíhodném životě tohoto muže. Vždy a všude se tím bude přiznávane řídit. Od počátku až do konce, doslovného konce. V době, kdy „třetí říše“ vítězila na všech frontách a chystalo se „konečné řešení židovské otázky“, což nebylo nic jiného než plán na zavraždění více než deseti milionů lidských bytostí. A stejně tak na sklonku nacistické éry, kdy v Sověty obklíčené Budapešti usiluje o likvidaci desetitisíců zdejších Židů a Raoula Wallenbergovi, švédskému diplomatovi, který se snažil o jejich záchranu, vmete do tváře svou mantru: „Vůdce mě pověřil tímto posláním a já je hodlám za všech okolností splnit.“ Ještě zásadněji se vyjádří pár týdnů před koncem války: „Plnil jsem dějinný úkol. Pocit, že mám na svědomí pět milionů Židů, mě naplňuje tak neobyčejným uspokojením, že půjdu do pekla spokojen.“

O šestnáct let později, kdy se před izraelským soudem už zcela aktuálně řešila otázka jeho „cesty do pekla“, prohlásí: „Budete se možná smát, ale věřím v Boha, v Otce a Ducha svatého. Nebylo mojí touhou zabíjet lidi. Kdybych ale měl splnit rozkaz velitele

koncentračního tábora k zabití jakéhokoli množství Židů plynem či zastřelením, nezaváhal bych nad splněním tohoto rozkazu ani na minutu.“

Takhle – od rozkazu k rozkazu – se ubíral Eichmannův život.

Lemovaný utrpením a smrtí nesčetného množství zcela nevinných lidí.

Vzestup muže, který si zpočátku nevěděl rady se životem

VYTĚSNĚNÉ VZPOMÍNKY

„Byli jsme velká rodina, ale z dětství si nic závažného nepamatuji, žili jsme velmi obyčejně,“ svěří se Adolf nedlouho před svou smrtí. Mnozí se tomu podívovali a našli se i takoví, kteří se pustili do náročného pátrání v místech jeho dětství i dospívání. Doufali, že objeví bůhvíjaká tajemství, která třeba ve freudovském stylu osvětlí Eichmannovu vražednou zarputilost. Nenašli v podstatě nic. A tak se nabízí vysvětlení, že Adolf Eichmann vnímal sám sebe převážně jen ze zorného úhlu svého dospělé velkého „historického úkolu“, a to, co se dělo předtím a mělo, jak sám řekl, velmi obyčejnou podobu, ze vzpomínek prostě vytěsnil...

Zůstávají jen zprostředkované útržky.

Krátce před vypuknutím první světové války se rodina s osmi dětmi přestěhovala ze Solingenu do rakouského Lince, získala byt v centru města (Bischofstrasse 3) a Adolf Karl Eichmann se domohl společensky významnějšího postavení ve vedení městských služeb. Málo platné to bylo jeho manželce Marii, která zemřela v roce 1916 v pouhých dvaatřiceti letech. Možná to aspoň nepřímo souviselo s tím, že v předcházejícím období skoro bez přestání přiváděla na svět další a další děti. Otec Eichmann, který bude žít až do února 1960 a jen těsně se tedy mine s květnovým dopadením svého syna, jenž se tím v negativním slova smyslu stane „celosvětovou celebritou“, se tehdy, v roce 1916, musel zařídit ryze prakticky. Na půdě evangelické církve, kde byl presbyterem, se seznámil se svou druhou manželkou Marií Zawrzelovou, která pocházela ze zámožné rodiny a měla mezi svými příbuznými i Židy. Adolf Eichmanna všechno toto dění shrne ve vzpomínkách do jediné věty: „Moje nevlastní matka k nám vcelku dobře zapadla, zúčastňoval jsem se bez námitek i jejího denního předčítání z bible.“

Studentská Eichmannova léta provází jediná zajímavost.

Poté, co bez poklesků i potlesku zvládl lineckou základní školu, stal se jako zcela nenápadný mladý muž posluchačem Státní vyšší reálné školy císaře Františka Josefa, tedy ústavu, v jehož lavicích v letech 1900 až 1904 usedával jiný nenápadný mladý muž: měli dokonce shodné křestní jméno – jmenoval se Adolf Hitler. V budoucnu se tím bude Eichmann občas i chlubit, ale do té doby ještě zdejším korytem Dunaje proteče hodně vody. Jeho studentská přátelství začala však být – vzhledem k budoucnosti – přece jen trochu pozoruhodná. Kamarádil se například s Mischou Sebbou, synem lineckého židovského lékárníka. A do party je doplňoval Friedrich von Schmidt, syn hraběnky a rakousko-uherského polního maršála.

Eichmannovy školní výsledky nebyly dobré.

Rozhodně tedy neodpovídaly představám jeho otce, který chtěl, aby se nejstarší syn stal ve všech směrech vzorným mužem, občanem a vlastencem, jenž bude příkladem ostatním. Proto se musel Adolf učit hrát na housle, proto musel chodit šermovat a zúčastňovat se schůzek Křesťanského sdružení mládeže. Ne vše se však dařilo tak, jak si to táta Eichmann, který v té době už začal soukromě podnikat, zidealizovaně vysnil. V tom okamžiku uměl rázně zasáhnout. Což se událo v roce 1921, kdy udeřil do stolu a rozhodl, že syn se bude živit rukama, když na studium nemá hlavu, vůli a výdrž. A okamžitě to také zařídil: Adolfa ze školy odhlásil a zařídil mu učební poměr ve Vyšším spolkovém učilišti elektrotechnic-kém, strojním a stavebním.

Ani tady však mladý Eichmann neuspěl.

„Nebyl jsem pilným žákem,“ přízná i po mnoha desetiletích.

Učiliště opustil již po dvou letech a tedy bez jakéhokoli kvalifikačního vysvědčení. Vystřídal poté řadu zaměstnání, v těžební společnosti pracoval nějaký čas i pod zemí, pak s nevalnými výsledky prodával rádia. „V podstatě jsem si tehdy nevěděl rady se životem,“ zaznamená ve své zповědi. Znovu zasáhnout musela rodina, v tomto případě nevlastní matka Marie. Využila svých vídeňských konexí a nasměrovala vyženěnému synovi další životní kroky. Devatenáctiletý Adolf Eichmann se po přímluvě přímo v ředitelských kruzích stal lineckým obchodním zástupcem věhlasné firmy Vacuum Oil Company. A zůstane dějinnou ironií, že toto

místo, které bylo pro něho společenským posunem vpřed, získal po doporučení židovského ředitele – a také personalista, který ho ve Vídni jménem firmy přijímal a zaškoloval, byl stejného původu. Zatím si Eichmann s těmito paradoxními okolnostmi nelámал hlavu, a později je nebude příliš zdůrazňovat.

Stal se tedy, lidově řečeno, cestákem v olejích a pohonných hmotách.

A i když by se dle předchozího dění dalo soudit, že to opět bude průšvih, vše dopadlo jinak. Eichmannovi se v tomto pracovním postavení začalo dařit a uplatnil tu své dosud netušené organizační schopnosti. Objížděl na motocyklu hornorakouská městečka a vesničky, prodával firemní produkty, pak i vybíral místa pro zřízení nových čerpacích stanic – a ještě o něco později povýšil na zástupce Vacuum Oil Company pro celý salzburský kraj. Vydělával tedy slušné peníze a vcelku úspěšně si vedl i v osobním životě. Zúčastňoval se společenských akcí, navštěvoval kavárny a pivnice, kde se také hodně politizovalo, někde levicově, jinde pravicově, tu nacionalisticky, tu liberálně, a našel si čas i na jezdecký klub, kde si – jak bude vzpomínat – „předplatil svého oblíbeného koně.“ A také se ve třicátém roce zasnoubil s dívkou ze spořádané středostavovské rodiny, s níž se však brzy poté rozejde a najde si... no, o tom až později.

Vše, zdálo se, směřovalo k zařazení do běžného životního proudu.

Zlomem se stal rok 1933.

V Německu se koncem ledna stal říšským kancléřem vůdce strany nacionálních socialistů (NSDAP) Adolf Hitler, tedy de facto Eichmannův skorospolužák z linecké reálky. A v květnu téhož roku si Eichmanna předvolal ředitel salzburské firemní pobočky Blum a oznámil mu, že nedobrá hospodářská situace ho nutí ke snížení počtu zaměstnanců, což chce řešit odchodem především neženatých mužů. Nabídl dohodu a velmi slušné pětiměsíční odstupné. Po letech vysloví Adolf Eichmann ničím nepotvrzenou domněnku, že „vzhledem k židovskému původu pana Bluma i dalších vysokých činitelů firmy mohlo jít o politicky motivovaný akt msty, neboť v té době jsem byl již nikoli zcela neznámým členem nejen rakouské odnože NSDAP, která se vymezovala proti

nadměrnému židovskému vlivu ve společnosti, ale také příslušníkem oddílů SS.“

Takže msta...?

Židovské spiknutí...?

Pravděpodobně si to jen dodatečně a vlastně i alibisticky namlouval, ale brzy přijde čas, kdy se bude moci za tuto údajnou křivdu mnohonásobně pomstít.

PŘÁTELSTVÍ, NAD NÍMŽ SE VZNÁŠEL STÍN ŠIBENICE

Jako kdyby do příběhu náhle vstoupil někdo úplně jiný.

K přeměně obyčejného lineckého Eichmanna, zaměstnance nadnárodní firmy, v „nikoli neznámého člena NSDAP a SS“ došlo ve dvaatřicátém roce. Nepřímou roli v tom nevědomky sehrál Eichmannův otec, který se sice také stal řadovým členem nacistické strany, ale jako malý podnikatel se ve vlastním zájmu snažil vyjít se všemi. Mezi jeho obchodní a kavárenské přátele patřil ostrýlený nacionalistický harcovník Andreas Bolek, který se v roce 1929 stal lineckým gauleiterem, tedy župním vedoucím NSDAP. A patřil mezi ně také významný zdejší právník Hugo Kaltenbrunner, jehož syn Ernst, o tři roky starší než Eichmann, se už od studentských let vyznačoval vyhraněným radikalismem. A byli to právě ti dva, Bolek a Kaltebrunner, kteří přivedou Adolfa Eichmanna na „tu správnou cestu pro chlapa tvého ražení.“

Dokonce je známo i datum, kdy k tomu došlo: 1. duben 1932.

„Župní vedoucí Bolek,“ vzpomíná Eichmann, „mě osobně pozval na schůzi NSDAP, která se v souvislosti s místními volbami konala v linecké pivnici Märzenkeller. Přijal jsem to pozvání, ale ještě jsem nebyl rozhodnut. Ale hned poté, co Bolek dokončil svůj přesvědčivý projev, přistoupil ke mně Ernst Kaltenbrunner oblečený v uniformě SS, přátelsky mi tykal a otevřeně dal najevo, že mají zájem o to, abych rozšířil jejich řady. Dokonce jsem si zapamatoval onu zvací větu: ‚Du... Du gehörst zu uns!‘“

Tedy: „Ty... ty k nám patříš!“

Nezůstalo jen u slov: nabídl mu k podpisu stranickou přihlášku.

Oslovený mladý muž ji rovnou v pivnici podepsal.

Bylo rozhodnuto.

Šestadvacetiletý Adolf Eichmann se v dubnu 1932 stal členem nacistické strany s evidenčním číslem 899895. Za příslušníka SS byl přijat ještě v tomtéž roce, kdy složil přísahu, obdržel průkaz s pořadovým číslem 45326 a byl zařazen do hornorakouské SS Standarte 37, jejímž lineckým velitelem byl Ernst Kaltebrunner. Eichmann a Kaltenbrunner se tedy stali spolubojovníky, partnery a snad i přáteli. Oba budou v následujících letech uvnitř SS a posléze i ve vedení bezohledných represivních složek režimu rychle stoupat po mocenském žebříku a vzájemně si pomáhat. Jistě si to tehdy neuvědomovali, ale bylo to spojenectví ve zločinu, mnohonásobném zločinu, nad nímž se tudíž již od počátku vznášel stín šibenice. Ani jeden z nich oprátce neunikne, byť k tomu dojde v různém čase a na místech značně od sebe vzdálených.

ESESMAN NA PLNÝ ÚVAZEK A STAKÁŘSKÁ DCERKA OD BUDĚJOVIC

Třiatřicátý rok byl i pro rakouské nacisty divokým obdobím.

Povzbuzení Hitlerovým nástupem k moci v Německu se i oni rozhodli pro masivní ofenzívu. V dubnu se v Innsbrucku konaly obecní volby a NSDAP tu získala 41,2 procenta hlasů. Nemínili se s tím spokojit. Následující propagační kampaň probíhala pod jasným heslem: „Po Innsbrucku přijde na řadu Vídeň, Linec a celé Rakousko!“ Kancléř Engelbert Dollfuss, představitel pravicové koaliční vlády, se rozhodl, že jim tento záměr překaží. Odložil volby, nechal uzavřít centrály nacistů, tedy takzvané hnědé domy, vyhlásil zákaz jejich periodik a nechal zřídit polovojenské jednotky na ochranu demokracie v Rakousku. Vyvolalo to samozřejmě četné nepokoje, hospodské bitky, výbuchy nástražných náloží, bouřlivá veřejná shromáždění. „Dolfuss je mrtvým mužem!“ psalo se v záhlaví ilegálně šířených letáků. Pravdou se toto tvrzení stane o rok později, v závěru července 1934, kdy v rámci pokusu o puč pronikne osmičlenná bojůvka nacistů až do budovy říšského kancléřství a Otto Planetta, původem z Vyškova na Moravě, prchajícího Dollfusse zastřelí několika ranami do zad.

V té době Adolf Eichmann nepobýval v Rakousku.

Již v srpnu 1933, kdy úřední tlak proti nacistům i v Linci zesílil, se rozhodl, že se, řečeno jeho slovy, „navrátí do země, kde byl

zplozen, ale kde především bude moci být více užitečný.“ Ernst Kaltebrunner mu zprostředkoval potřebná spojení a Eichmann tedy „sbalil do kufru svou hnědou uniformu, jezdecký oblek a holínky“ – a vyrazil do bavorského Pasova. Už si zde ani nemínil hledat civilní zaměstnání, byl zřejmě rozhodnut stát se esesmanem na plný úvazek, což předpokládalo, že se podrobí také brannému výcviku. Absolvoval tuto několikatýdenní „přeměnu na vojáka“ ve výcvikovém prostoru SS v Klosterlechfeldu, řízeném bavorskou politickou policií, jejímž šéfem byl říšský vůdce SS Heinrich Himmler. Pravděpodobně si zde nevedl nejhůř, protože již v září ho nasadili k operační jednotce SS, která se v pohraničních oblastech starala o nacisticky orientované uprchlíky z Rakouska. Na sklonku roku byl povýšen na SS-unterscharführera, což se ve srovnání s armádní hodnostní stupnicí rovnalo četařské kategorii.

Zatím tedy nic moc, ale mohl to vnímat jako startovní etapu.

První polovina roku 1934 uběhla ve znamení dalšího výcviku, nyní už i ideového, a to v rámci Rakouské legie. To byl specializovaný útvar prvního pluku SS Deutschland, který sídlil v Dachau a byl cíleně chystán k nasazení v Rakousku. V té době však již Adolf Eichmann čím dál nutkavěji pociťoval, že by měl na víc, než mu nabízela jen služba u čistě bojových jednotek. Jinak ale v rámci SS velmi oceňoval „význam mužné soudržnosti, elitní semknutosti proti nepřátelům, výjimečného odhodlání.“ Když se však dozvěděl, že vzniká jakási bezpečnostní služba SS (sicherheitsdienst – SD), okamžitě zajel do Mnichova a služební cestou požádal o přijetí. Kladné vyjádření obdržel 29. září 1934. Sbalil si tedy zavazadla a vydal se do Berlína, kde se v Hohenzollernském paláci na Wilhelmstrasse číslo 102 poprvé v životě setkal s Reinhardem Heydrichem, kterého vůdce SS Himmler pověřil, aby zřídil a vedl tuto zatím nepočtenou bezpečnostní službu.

Až zpětně Eichmann pochopí, jak osudové to bylo setkání.

„Služební rozhovory s Heydrichem, který měl sklon k nadřazenému přístupu, neměly přátelskou podobu,“ napíše o tom po letech. „Přijímací pohovor byl v tom směru ještě horší. Reinhard Heydrich se mě vyptával na mou minulost, zkoušel mě z různých znalostí, ale nedával najevo, co si o mých vyjádřeních myslí. Odcházel jsem od něho s pocitem, že mě zřejmě nepřijme, a až

dodatečně jsem se dozvěděl, že dal souhlas k mému v podstatě zaměstnaneckému převedení do Hlavního úřadu SD, což asi musel schválit i říšský vůdce SS Himmler. Ještě jsem pak prošel dalším školením a poté mě určili do oddělení V, referát I s označením Svobodné zednářství, kam spadalo také výzkumné pracoviště, muzeum a odborná knihovna.“

Zmíněné „zaměstnanecké převedení“ znamenalo i stanovení platu.

A brzy poté také možnost pořídit si byt v Berlíně.

Rozhodl se tudíž, že si uspořádá také svůj soukromý život. Od roku 1931 byl zasnouben: a to již podruhé. Odmrštěna byla dosavadní favoritka z lineckých měšťanských kruhů a přednost dostalo černovlasé, plnoštíhlé děvče, které kupodivu nepocházelo z klasického německého či aspoň rakouského prostředí. Kandidátkou na společný život s Adolfem Eichmannem se stala česká Němka Veronika Lieblová, narozená 3. dubna 1909 v obci Mladé u Českých Budějovic, kde její rodiče Matyáš a Marie vlastnili rozsáhlou zemědělskou usedlost. Jak se ti dva poznali? Eichmann se v tom směru nevyjadřoval, jeho partnerka však ano – byť velmi stručně, skoro v holých a dost naivních větách, a ještě k tomu s odstupem tří desetiletí: „Byla jsem na výletě v Linci. Šla jsem na koncert. Podívala jsem se a uviděla Adolfa. Byla to láska na první pohled.“ Eichmann vskutku o lásce nikdy nemluvil, to nebylo jeho téma, ale je také možné, že se ho na ni nikdo neptal. Do Mladého však jezdil rád a jsou o tom i v našich archivech četné úřední záznamy.

Rozhodnutí o svatbě padlo v druhé polovině roku 1934.

Řadu měsíců trvaly potom přípravy. Mužům SS, jimž bylo určeno, aby tvořili „pro současnost i budoucnost pilíř čisté rasy,“ se totiž nemohli ženit jen tak ze svobodné vůle a čistě dle vlastního výběru. Souhlas musel připojit i Hlavní rasový a osídlovací úřad SS, jemuž bylo třeba doložit několikagenerační árijský původ obou zájemců o manželský stav. Adolf a Veronika v této prověrce obstáli. Svatba se poté konala 21. března 1935 v bavorském Pasově, a to dokonce v kostele, protože slečna Lieblová, nastávající paní Eichmannová, na tom jako řádná katolička trvala.

První společný byt získali v Onkel-Herse-Strasse 34 v Berlíně-Britzu.

A o rok později se jim narodil první syn.

Překvapivě se však Eichmann nezachoval podle vzoru svého otce a nepoctil potomka svým křestním jménem. Do života tedy nevykročil další Adolf, ale jen obyčejný Hans.

OSUDOVÉ ROZHODNUTÍ: OD SVOBODNÝCH ZEDNÁŘŮ K ŽIDŮM

„Projevoval se v zaměstnání jako velmi snaživý mladý muž, který dával najevo, že to pomocí dalšího vzdělávání chce někam do-táhnout,“ zaznamenal do Eichmannovy personální složky jeho tehdejší nadřízený Gregor Schwarz-Bostunich, podivínský bělo-gvardějský emigrant, posedlý akademickými úvahami o celosvětovém spiknutí bolševiků, Židů a svobodných zednářů.

Snažení to ovšem muselo být dost nudné.

Spočívalo především ve jmenné kategorizaci desetitisíců členů německých zednářských lóží a třídění pečetních prstenů, medailo-nů a dalších rituálních předmětů. Po dokončení tohoto přehledu, což celkem trvalo několik měsíců, byla uspořádána ideologická vý-stava o „aktuální podobě svobodozednářského nebezpečí,“ kterou navštívili i přední nacističtí činitelé v čele s Göringem, Himmle-rem a Kaltenbrunnerem. Jejich pochvala jistě Eichmanna potěši-la, ještě více ho však zaujalo vyjádření jiného návštěvníka výstavy v honosném muzejním sále sv. Jana. „Nevím, zda vás tato dosa-vadní činnost uspokojuje, ale hodil byste se mi do mého oddělení. Pokud s mým návrhem souhlasíte, okamžitě to projednám s Hey-drichem,“ řekl mu mezi čtyřma očima SS-untersturmführer Ed-ler von Mildenstein, rodák z Prahy, absolvent tamní techniky, ale svým současným zaměřením novinář, publicista a údajně i znalec židovské a sionistické problematiky, kterého Heydrich požádal, aby v rámci Hlavního úřadu SD zřídil specializovaný židovský referát.

Edler von Mildenstein žádal okamžitě vyjádření.

Eichmann přikývl a stal se zaměstnancem oddělení II/112.

Profesor David Cesarani, zasvěcený životopisec „architekta holocaustu“, ve své odborné studii uvádí myšlenku, kterou nelze necitovat: „Eichmann své rozhodnutí o nástupu do oddělení zamě-řeného na Židy bude později zlehčovat. Obdobně jako své členství v NSDAP a vstup do SS se i tento životní posun pečlivě snažil líčit

do SS jako obyčejný krok podnícený hlavně útekem před nudou. Skutečně však jen pasivně přijímal cizí doporučení? Nelze přehlédnout, že o každý krok jeho pracovního života se rozhodujícím způsobem zasadil nějaký starší muž. Nejprve jeho dravý otec, pak Andreas Bolek, který ho přizval na schůzi NSDAP, a následně Kaltenbrunner, který ho vybídl ke vstupu do strany a SS. Nyní zasáhl Edler von Mildenstein zásadní, i když na pohled neškodnou pracovní nabídkou. Celý ten vývoj měl logiku. Eichmann se ubíral jedním vymezeným směrem. K Mildensteinovi možná opravdu přešel proto, aby unikl nezáživnému třídění zednářských trestek. Nezalekl se však vyhlídky na práci v oddělení zaměřeném na potírání židovského „nepřítele“. Přidají-li se k tomuto jeho rozhodnutí tehdejší nacistické postoje a existující protizidovské zákony, je jasné, že nemohl mít sebemenší iluze o tom, co bude tato práce obnášet. Vstupoval do ideologické války proti Židům.“

A dodejme k tomu, že již brzy to nebude jen válka ideologická. Bude to válka vyhlazovací.

Pravděpodobně si s tím zatím nelámal hlavu. Z jeho osobního hlediska nebylo důvodu, aby přechodu k programním židobijcům litoval. Už koncem roku 1935 se dočkal povýšení na SS-oberscharführera (praporčíka). A nezůstalo jen u toho. Sedmnáctého září 1937 se vedoucí pracovník ústředí sicherheitsdienstu SS-untersturmführer Dieter Wisliceny, rodák z Východního Pruska, s nímž se v průběhu děje ještě mnohokrát setkáme, rozhodl usednout k psacímu stroji, aby navrhl další Eichmannovo povýšení a připojil k tomu předepsaný způsob osobního zhodnocení:

„Rasa – nordický árijec.

Povaha – v práci spolehlivý, velmi svědomitý, soudružský.

Vzdělání – dobré obecné vzdělání.

Rozum – nadprůměrný.

Postřeh – znamenitý.

Postoj k nacionálním socialismu – Eichmann je přesvědčený nacionální socialista.

Chování – ve službě velmi dobré, v osobním životě bezúhonné.

Zdatnost – Sportovní medaili SS může získat až v roce 1938, protože si ve službě zlomil ruku.

Zaslouží povýšení?

Ano.“

Eichmannova kariéra se strmě drala vzhůru.

Měl našlápnuto, řekli bychom dnešním jazykem.

Věru cílevědomě a nutno mu přiznat, že pracovitě se v té době choval muž, který na počátku své dospělosti, tehdy ještě v Rakousku, otevřeně přiznával, že si „neví rady se životem.“ Usoudil zřejmě, že v oblasti tajných služeb lze za dané situace, kterou vnímal jako revoluční a plnou nadějí, dosáhnout mnohem lepšího osobního uplatnění, než by se mu to mohlo podařit kdekoli jinde. Přestože nebyl v minulosti, jak víme, studijním typem, nyní se to pokoušel dohnat. Dopodrobna se prokousal propagandistickými texty o ideálech rasové čistoty a pominout nemohl samozřejmě ani bibli nacionálního socialismu, tedy Hitlerou knihu *Mein Kampf*. Dal však také na radu svého „objevitele“ Edlera von Mildensteina, aby se seznámil i se základními díly těch, s nimiž je jim určeno se potýkat. Obstaral si tedy knihy Theodora Herzla *Judenstaat* (Židovský stát) a Adolfa Böhma *Die Zionistische Bewegung* (Sionistické hnutí). A dokonce pak šel ještě dál, koupil si učebnici hebrejštiny a začal zdolávat první lekce. S odmítnutí se setkal jeho návrh, že by si k vylepšení jazykových schopností najal rabína, kterého by z fondu sicherheitsdienstu platil třemi markami na hodinu, a dokonce mu bylo výstražně naznačeno, že by takový styk s židovským duchovním odporoval platným rasovým zákonům.

VÝLET DO PALESTINY

Jiný Eichmannův nápad však zamítnut nebyl.

„Včera se to projednalo. Heydrich nás posílá na studijní cestu do Palestiny,“ počátkem září 1937 mu oznámil jeho bezprostřední nadřízený SS-oberscharführer Herbert Hagen, který měl sice vyšší hodnost, ale bylo mu pouhých čtyřiaadvacet let.

Prekvapující rozhodnutí?

Ano i ne.

Byly tu přece výchozí ideologické postuláty, jimiž se práce židovského referátu v rámci SD řídila: „Boj proti Židům tvoří od začátku základní princip nacionálního socialismu. Řešení židovské otázky může spočívat pouze v naprostém očištění Německa od všech Židů.“ V tajné pracovní studii, sepsané již počátkem roku 1937, Eichmann

tuto myšlenku prakticky rozvedl: „Židé jsou národ propojený penězi. Aby se Německo zbavilo Židů, je třeba všemožně podporovat jejich vystěhovalectví, k němuž se však nechají dotlačit jen tehdy, bude-li zčásti, ale raději zcela zničena ekonomická základna jejich života v naší zemi.“ Byla to jasná direktiva: ožebračit a vyhnat! Kam však vyhnat? I v tomto směru měl odborný referent sicherheitsdienstu Adolf Eichmann jasno: „Bylo by vhodné je směřovat k tomu, aby se stěhovali do zemí, které neohrožují přímé německé zájmy, jako třeba méně rozvinuté a odlehlé státy v Jižní Americe, Africe a Asii, jmenovitě lze připomenout především Palestinu.“

Takže Palestina, oblast plná sváru – tehdy a vlastně dodnes.

Země Hospodinem prý zaslíbená Abrahámovi a jeho potomkům.

Eichmann se o toto „palestinské téma“ začal hlouběji zajímat. Studoval archivy, navštěvoval sionistické organizace, v květnu 1937 zajel také do Horního Slezska, kde měli tamní Židé pod ochranou Společnosti národů status chráněné menšiny. A setkával se samozřejmě i s různě věrohodnými a často tajuplnými osobnostmi, které se toulaly Evropou a tak či onak se zabývaly židovskou otázkou. Jedním z takových mužů byl jistý Fievel Polkes, který jako světa-znalý obchodník a politický lobbista pracoval pro Haganu, což byla podzemní židovská armáda v Palestině, tajně podléhající Židovské agentuře (ústřednímu řídicímu orgánu sionistického hnutí).

Eichmann se rozhodl, že se s Polkesem sejde.

Došlo k tomu v luxusním berlínském hotelu Zur Traube (U Hroznu) poblíž zoologické zahrady. Po vydatné večeři a dlouhé debatě došlo k zvláštnímu zjištění. „Oba jsme hovořili velmi otevřeně,“ vypověděl o tom Eichmann po letech, „protože jsme brzy dospěli k závěru, že se zájmy našich organizací v mnoha směrech shodují a proto by bylo dobré navázat spolupráci.“ Zní to podivně, ale jádro té shody lze snadno nahmátnout: hitlerovské Německo se v dané chvíli chtělo zbavit co největšího počtu Židů, a Hagana by naopak uvítala přistěhovalce posily. Proto také během druhé schůzky Fievel Polkes při sklence vína navrhl: „Co kdybyste se zajel podívat do Palestiny? Mohlo by to pro vás být užitečné.“ Eichmann přikývl, ale nebyl si jist stanoviskem nadřízených, především tedy Heydricha.

Všemocný šéf sicherheitsdienstu rozhodl kladně.

„Ať jede,“ řekl a protože si vše vždy držel pod kontrolou, dodal k tomu: „Ale ne sám. Chci tam mít také Hagena.“

Bylo to jasné. O Heydrichových rozkazech nebylo zvykem diskutovat. Vybrané dvojici příslušníků SD přidělili nějaké peníze na cestovní vybavení a příslušné oddělení jim připravilo krycí identitu. Eichmannovi nachystali novinářskou akreditaci listu Berliner Tagblatt, Hagen se vydával za studenta. Šestadvacátého září 1937 nastoupili v Berlíně do rychlíku a dopravili se přes Polsko a Rumunsko do přístavu Constanta, kde pro ně byla předobjednána kajuta na parníku Romania. Vypluli 29. září o půlnoci a se zastávkami v Istanbulu, Pireu a Bejrútu dorazili v podvečer 2. října do přístavu Haifa.

V té chvíli však jejich původní záměr ztroskotal.

Protože Haifa tvořila součást britského mandátního území, což byla forma protektorátu, nesmlouvaví úředníci Jeho Výsosti dovolili „novináři a studentovi“ vstup na pevninu pouze turistickou formou, tedy jen na čtyřadvacet hodin. Co jiného jim zbývalo, než této možnosti přikázaným způsobem využít, udělat si prostě výlet? „Najali jsme si drožku,“ uvádí se v jejich hlášení, „a objeli jsme moderní židovské přístavní město, dále jsme shlédli kolonii, kde žili němečtí protestanti, a vystoupali jsme také na legendární horu Karmel, odkud je výhled na židovské zemědělské osady v údolí Jezreel.“

To bylo všechno. Třetího října parník Romania odplul z Haify do egyptské Alexandrie, odkud oba cestovatelé odjeli vlakem do Káhiry, kde se opakovaně a pokaždé marně pokoušeli získat víza do Palestiny. Přijel sem sice za nimi prostředník Fievel Polkes, ale předchozí berlínskou shodu z hotelu U Hroznu se nepodařilo obnovit. Polkes totiž požadoval, aby se Židům odcházejícím z Německa umožnilo převést si do Palestiny kapitál ve výši alespoň 1000 liber, což zejména Hagen odmítal a trval na tom, že je v zájmu říše, aby majetek odcházejících Židů zůstal v Německu.

Nazpět do Berlína dorazili 26. října.

Na první pohled to byl promarněný měsíc, ale nic to neměnilo na skutečnosti, že Eichmann začal být považován za odborníka na židovské vystěhovalectví. Když se v listopadu 1937 konala

v Berlíně ideová konference sicherheitsdienstu, Eichmannovi tu bylo umožněno přednést jeden ze základních referátů s názvem Světové Židovstvo: politická činnost a vliv této aktivity na Židy usídlené v Německu.

Sklidil potlesk – dokonce i Heydrich si ho prý cenil.

Rok 1937, období nesporně stoupajících Eichmannových pracovních úspěchů, se blížil ke konci. „Netušila jsem, že to budou poslední Vánoce, které jako rodina prožijeme v Berlíně,“ o více než dvacet let později se svěří novinářům paní Veronika Eichmannová.

Mnohé stěhování měla tehdy ještě před sebou.

O tom, co bude, však hovořili i jiní. Třeba režimní šéfpropagandista Joseph Goebbels. „Již brzy, velmi brzy, možná již v příštím roce ukážeme Evropě a světu,“ hřímal v přednovoročním projevu, „jakých činů je schopen národ, který jednotně a nezastavitelně kráčí za cíli svého vůdce. Naši protivníci zažijí mnohá překvapení.“

Nutno k tomu dodat, že velmistr lži se tentokrát dotkl pravdy.

Ve vrcholu pyramidy zla

VÍDEŇSKÝ POCIT ADOLFA EICHMANNA: „MÁM JE V HRSTI!“

Dvanáctý březen: „Říšskoněmecká vojska překročila hranice a začala s obsazováním...“

Rok 1938: počátek otevřené německé agrese.

Postupnými kroky se uskutečňovala na první pohled velká šlácka, leč bohužel i zcela naplněná vize říšského kancléře Adolfa Hitlera, který 5. listopadu 1937 na tajné strategické poradě prohlásil: „Cílem německé politiky je zabezpečit si a udržet masu lidí a jejich množství zvětšit. Jde o problém prostoru. U Rakouska a Československa se ani zdaleka nejedná o pouhé korektury hranic, ale o úmysl osvobodit deset milionů Němců žijících na těchto územích.“

S pomocí páté kolony, která tam – jak již víme – působila již řadu let, padlo v půli března 1938 nacistům do náručí führerovo rodné Rakousko. Ostudným doprovodným jevem, skvrnou na rakouské historii, byl následný několikadenní pogrom, při němž si zdejší stoupenci nacistů a další občané násilně vyřizovali účty se stoupenci republiky, komunisty, sociálními demokraty – a hlavně také Židy. Docházelo k rabování židovských obchodů a k hromadnému veřejnému ponižování. Filmové záběry o tomto dění se rozběhly do světa: měly varovat, ale nevarovaly dostatečně. Zatčena byla také většina židovských předáků, do rakouských zákonů se okamžitě včlenila všechna v Německu již zavedená rasová opatření, načež – dle záznamů vídeňského kronikáře – „celou židovskou komunitou otřásla hrůza a zoufalství.“

Za této situace se do Vídně dostavil Eichmann.

V Rotschildově paláci na Prinz-Eugen-Strasse 22, v někdejší letohrádku prince Evžena, který pro své potřeby zabrala ústředna sicherheitsidenstu, si zařídil kancelář a nadřízené v Berlíně požádal o „přidělení posil, neboť si v nejbližší době bude muset poradit

s osudem zhruba 200 000 rakouských Židů.“ Z tónu jeho tehdejšího vyjadřování vyplývá, že se SS-untersturmführer, tedy de facto pouhý podporučík Adolf Eichmann, který si na své povýšení hned o dvě příčky musel ještě pár měsíců počkat, již cítil být na poli protizhidské politiky v obsazeném Rakousku jedním z uznávaných šéfů.

Oficiálního stvrzení tohoto postavení se dočkal 1. srpna 1938, kdy byl jmenován výkonným vedoucím vídeňské Ústředny pro židovské vystěhovalectví. Byl to nesporně další přelom v zavrženíhodné kariéře Adolfa Eichmanna. Norimberský žalobce Robert Kempner označí toto období za „odrazový můstek ve zločinné dráze muže, pro něhož lidské životy ztrácely svou původní a z hlediska morálky nedotknutelnou hodnotu,“ zatímco historik Gerald Reitlinger zvolí přímočařejší hodnocení:

„Eichmann v těch dnech nastoupil dráhu masového vraha.“

Moc, po které zřejmě toužil a nyní ji poprvé v životě získal, mu nesporně lichotila a především ho povýšila ve vlastních očích. Ale také mu tato moc, jak to tak bývá, začala hlubinně měnit charakter. Pocítily to mnozí z těch, kteří s ním tehdy spolupracovali či jinak přicházeli do styku. Stával se cynickým sebestředným nadutcem. „Co do vzhledu působil Eichmann velmi dobře, byl vysoký, stále pečlivě upravený, na míru ušitá uniforma SS mu slušela, vystupoval sebejistě, a jako kdyby si začínal hrát na pánaboha,“ vyjádřila se o něm jeho vídeňská sekretářka. A ani sám Eichmann svůj pocit nadřazenosti nijak netajil. Kolegovi ze sicherheitsdienstu Herbertu Hagenovi, s nímž byl v předchozím roce na cestě do Paletiny, poslal z Vídně do Berlína jásavé sdělení:

„Všechny židovské organizace v Rakousku dostaly rozkaz předkládat mi každý týden hlášení. První vydání listu Zionistische Rundschau vyjde v pátek příští týden. Nechal jsem si předložit rukopisy a zrovna se věnuji nudné cenzorině. V jistém smyslu to budou ‚moje‘ noviny. Každopádně ty pány pěkně převezu, to mi věř. Nařídil jsem židovské obci a Rakouské sionistické organizaci, že musí do května 1939 připravit vystěhování celkem 20 000 nemajetných Židů, a oni to slíbili splnit... Mám je v hrsti, bez porady se mnou se neodváží udělat ani krok. Tak to má být, protože pak se to lépe uhlídá.“